

היום נלמד בעזרת ה':

קידושין דף ז

אמר רבא תן מנה לפלוני ואקדש אני לך: אשה שאמרה לאיש: 'תן סכום מנה לאיש לפלוני (מכסף) ובתמורה לכך אני אתקדש לך לאישה'. והלך האיש ונתן את הכסף, ובשעת הנתינה אמר לאשה 'התקדשי לי בכסף שאני נותן לפלוני' - היא מקודשת 'מדין ערב'. כלומר ממה שמצאנו בתורה 'דין ערב' שאדם יכול להשתעבד להלוואה שלקח חבירו, אפילו שהוא לא מקבל הנאה ממונית מכך שהוא נוטל ערבות על עצמו. כך גם כאן האשה יכולה להקנות את עצמה לאיש אפילו שהיא לא מקבלת לידה את הכסף.

הילך מנה והתקדשי לפלוני: הפלוני עשה אותו שליח לקדש את האשה בשבילו, והוא הולך ונותן את הכסף מרכושו הפרטי לאשה ואומר לה 'התקדשי לפלוני בכסף הזה' - היא מקודשת מדין 'עבד כנעני'. כמו שמצאנו בעבד כנעני שיכול לבוא אדם אחר ולפדות אותו מהאדון (מכספו הפרטי), ונמצא שהעבד קונה את עצמו בלא לשלם כלום. כך האשה מתקדשת בקבלת הכסף בלי שהבעל הוציא את כסף מכיסו אלא האיש האחר שילם.

תן מנה לפלוני ואקדש אני לו: האשה אומרת לאיש 'תן מנה מכסף לאיש פלוני ובכך אני אתקדש לפלוני' - מקודשת מדין שניהם, כלומר מהדין היוצא מבין שני הדינים הנ"ל דין הערב ודין העבד כנעני. והגמרא מבארת:

ערב לאו אף על גב דלא קא מטי וכו': הרי ערב משעבד את עצמו אפילו שהוא לא מקבל את הכסף, כך גם כאן האשה מתקדשת אפילו שהיא לא מקבלת את הכסף. **ואם נשאל:** **'מי דמי? ערב האי וכו':** כלומר ב'דין ערב' המלוה שקונה את הערבות (שמתחייב בשבילו הערב) - הוציא כסף מכיסו ונתן ללווה בשביל הערבות הזו, ואילו כאן הבעל שקנה את האשה לא הוציא כסף מכיסו. ולכן אין זה דומה לדין ערב.

והתשובה: **עבד כנעני יוכיח:** שהוא קונה את עצמו בלי להוציא כסף מכיסו. ואם נשאל: מי דמי? התם הך דקא מקני וכו': בעבד כנעני האדון שמקנה אותו לעצמו (שמשחרר אותו) מקבל כסף מהפודה, אבל האשה מקנה את עצמה לבעל בלא לקבל כסף. והתשובה: **ערב יוכיח:** שהוא משעבד את עצמו בלי לקבל כסף.

דהיינו שמתוך שני הדינים הללו למדנו שהיא מתקדשת, אפילו שיש כאן שני חסרונות: א. האשה לא קיבלה כסף. ב. הבעל לא שילם כסף.

בעי רבא הילך מנה ואקדש אני לך, מהו: אשה שאמרה לאיש 'קח מנה ואני אתקדש לך בקבלתך את המנה'. מה הדין?

אם כן הוה ליה נכסים שיש להם אחריות וכו': אם כן יש כאן מצב של 'נכסים שיש להם אחריות' דהיינו האשה (קרקעות הן 'נכסים שיש להם אחריות' כי אי אפשר לכלות או להחביא אותם, ואדם הוקש לקרקעות בפסוק) שנקנים אגב 'נכסים שאין להם אחריות' דהיינו הכסף. והרי אנו למדנו להיפך: שנכסים שאין להם אחריות נקנים אגב קניית קרקע. דהיינו אם מכר לחבירו קרקע ומטלטלין, כאשר חבירו יקנה את הקרקע בכסף שטר או חזקה (= נעל/ גדר/ פרץ) - הוא יקנה אגב כך גם את המטלטלין. אבל אם הוא ימשוך את המטלטלין הוא לא יקנה אגב כך גם את הקרקע!

אמר ליה מי סברת וכו': האם אתה סובר שהאשה אומרת לאיש שהיא מתקדשת לו אגב הכסף? לא. אלא מדובר פה באדם חשוב שהיא נותנת לו את הכסף במתנה, רק שבעצם העובדה שהוא מסכים לקבל ממנה את המתנה יש לה מזה הנאה השווה כסף (כי היא היתה מוכנה לשלם כסף לשתדלן שידבר על ליבו של האדם החשוב שיסכים לקבל ממנה את המתנה), ובתמורה לקבלת ההנאה הזו מהאדם החשוב היא מתקדשת לאדם הזה.

איתמר נמי משמיה דרבא 'וכן לענין ממונא': נאמר עוד בשם רבא: כמו שלגבי קידושין לומדים מדין ערב ומדין עבד כנעני כנ"ל, כך גם לגבי ממונות. דהיינו:

א. מכר שדה ואמר לקונה 'תן מנה לפלוני ושדי מכורה לך בכסף הזה' - קנה מ'דין ערב'. כי המוכר משתעבד (נותן את השדה) בלי לקבל כסף.

ב. אדם ששילם כסף למוכר ואמר לו 'קח את הכסף ותמכור את השדה לפלוני' - קנה הפלוני מ'דין עבד כנעני'. כי הקונה לא שילם כלום.

ג. מוכר שאומר לאדם אחר 'תן מנה לפלוני - הקונה, ובכך הוא יקנה את השדה שלי' - הפלוני קונה את השדה מדין שניהם. כי גם המוכר לא קיבל כלום וגם הקונה לא שילם כלום.

וצריכא: רבא היה צריך להשמיע לנו שהדינים הללו חלים גם בקידושין וגם בממונות. משום שאם היה אומר זאת רק לגבי קידושין - היינו חושבים שדוקא שם הקידושין חלים משום שאשה נוח לה להתקדש אפילו בטובת הנאה כלשהי, כמו שהנשים אומרות 'טוב לשבת שני גופים יחד מלשבת לבד כאלמנה'. אבל בממונות לא.

ואם היה אומר זאת רק בממונות - היינו חושבים שדוקא שם ניתן להקנות באופנים הנ"ל, בגלל שממון ניתן למחול עליו, אבל קידושין שאין אפשרות להתקדש במחילה - לא.

אמר רבא התקדשי לי לחצי: אדם שאמר לאשה שתתקדש לחצי שלו - היא מקודשת, אבל אם אמר לה שהוא מקדש חצי שלה - אינה מקודשת. הגמרא מבארת את ההבדל בין המקרים.

אמר ליה הכי השתא: אי אפשר לקדש חצי אשה משום שאשה אחת אינה יכולה להתקדש לשני אנשים, אבל איש אחד יכול לקדש שתי נשים, ולכן כשהוא אומר לה 'התקדשי לחצי' כוונתו לומר: אם אני ארצה אני אתחתן עם אשה נוספת.

א"ל מר זוטרא.. ונפשטו לה קידושי בכולה: הרי כשהוא קידש את חציה הוא אמר 'הרי את מקודשת' בלשון הקדש, ואם כן שיתפשטו הקידושין בכל האשה. וכמו שמצאנו לגבי המקדיש בהמה, שאם הקדיש רק את הרגל של הבהמה מתפשטת הקדושה בכולה. ואפילו למאן דאמר החולק וסובר שלא מתפשטת הקדושה בכולה - כל זה דוקא כשהוא מקדיש איבר שאין הנשמה תלויה בו, אבל אם הוא מקדיש איבר שהנשמה תלויה בו כגון הלב של הבהמה גם הוא מודה שהקדושה מתפשטת בכולה!

תירוצי: מי דמי: אין דמיון בין הסוגיות. מכיון שבבהמה אין 'דעה אחרת' שמעכבת אותו מלקדש את כל הבהמה. אבל כאן האשה עצמה שהסכימה להתקדש לו רק בחציה, מעכבת על ידו מלקדש את כולה.

ולכן אין זה דומה אלא לסוגיא הבאה:

בהמה של שני שותפין, ששותף אחד הקדיש את החצי השייך לו, ולאחר מכן קנה את החצי של חברו והקדיש את החצי השני - הבהמה קדושה. אבל אי אפשר

להקריב אותה על המזבח, בגלל שמתחילת ההקדשה שלה היא לא היתה ראויה לקרבן, שהרי כשהקדיש את החצי הראשון שלה לא היה אפשר להקדיש אותה, ולכן אפילו שאחר כך הוא חזר והקדיש את החצי השני אי אפשר להקריבה.

כי רבי יוחנן סובר ש'בעלי חיים נדחים'. דהיינו אם היה שלב שהקרבן היה דחוי מלהקרבה, הוא לא יכול אחר כך לחזור ולהיות ראוי להקרבה. אמנם יש מאן דאמר שחולק וסובר ש'בעלי חיים שנדחו חוזרין ונראין' ולדעתו הבהמה קריבה. וזהו ש'שמע מינה (מדברי רבי יוחנן) תלת' - הראשון כנ"ל.

בנוסף סובר רבי יוחנן 'דחוי מעיקרא הוי דחוי'. כלומר אם בתחילה היה הקרבן דחוי - נחשב הדבר ל'דחוי'. אמנם יש מאן דאמר שחולק וסובר שדוקא קרבן שהיה בתחילה ראוי ואחר כך נדחה - נחשב ל'דחוי', אבל אם מעיקרא הוא לא היה ראוי - אין זה 'דחוי'.

בנוסף סובר רבא 'יש דחוי בדמים'. כלומר הבמה הזו שבתחילה הקדיש השותף את חציה, חלה עליה רק קדושת דמים (= להימכר ולקנות בדמיה בהמה אחרת לקרבן), שהרי היא לא היתה ראויה להיקרב חציה. ובכל אופן כשאחר כך הוא הקדיש את חצייה השני לא חלה עליה קדושת הגוף להיקרב למזבח, כי היא היתה דחוייה מעיקרא. אמנם יש מאן דאמר שחולק וסובר שדוקא בהמה הקדושה בתחילה בקדושת הגוף ונדחתה - הוי 'דיחוי', אך אם נדחתה כשהיתה קדושה בקדושת דמים אין זה 'דחוי'.

בעי רבא חציין בחצי פרוטה וחציין בחצי פרוטה: המקדש אשה בפרוטה ואומר לה 'חציין מקדושת לי בחצי פרוטה וחציין השני בחצי פרוטה'. האם כוונתו לקדש אותה בשני שלבים, וממילא בכל שלב הוא קידש רק חצי, והיא לא מקודשת. או שכוונתו לקדש אותה בשלב אחד, רק שהוא 'מונה והולך' כלומר הוא מתחיל בחצי הראשון וממשיך בחצי השני.

אם תרצה לומר מונה והולך הוא: אם תנקוט בספק כמו הצד הזה, עדיין יש להסתפק מה הדין כשאמר לה 'חציין בפרוטה וחציין בפרוטה'. האם דוקא במקרה הקודם מכיון שאי אפשר לקדש בחצי פרוטה אנו נוקטים שכוונתו לקדש את כולה בשלב אחד, אבל כאן שהוא מקדש כל חצי בפרוטה שלימה כוונתו לקדש אותה בשתי פעימות. או שגם כאן כוונתו לקדש אותה בשלב אחד, כיון שבסופו של דבר הוא עושה את הכל באותו היום.

אם תרצה לומר כל ביומיה מונה והולך הוא: אם תנקוט בספק כמו הצד הזה, עדיין יש להסתפק מה הדין כשאמר לה חציך יתקדש היום וחציך למחר. האם כאן ודאי כוונתו לשני שלבים, או גם כאן כוונתו לשלב אחד ארוך שיתחיל היום ויגמר מחר.

שני חציך בפרוטה' מהו: המקדש אשה באופן הזה, עדיין יש להסתפק האם כאן ודאי כוונתו לקדש אותה בבת אחת וממילא הקידושין חלים. או שמכיון שעל כל פנים הוא קידש אותה בשני חצאין - אי אפשר לקדש אשה לחצאים אפילו לא בבת אחת.

בעי רבא שתי בנותיך לשני בני פרוטה: שני בנים גדולים שעשו את אביהם שליח לקדש להם אישה, והוא הלך לחבירו נתן לו פרוטה ואמר לו 'הריני מקדש את שתי בנותיך בפרוטה לשני בני'. האם הקידושין חלים כי אנו הולכים אחרי 'השליחים' של הקידושין כלומר האב הנותן את קידושין והאב המקבל את הקידושין, וממילא ניתנה כאן פרוטה מהנותן למקבל. או שאנו הולכים אחרי הבנות עצמן, ואין כאן פרוטה לכל אחת.

בתך ופרתך בפרוטה: האם כוונתו לקנות כל אחת מהן בחצי פרוטה, או שהוא יודע שאי אפשר לקנות בחצי פרוטה ולכן כוונתו לקנות את הבת בפרוטה ואת הבהמה במשיכה (כלומר היא תיקנה לו כשהוא ימשוך אותה).

בתך וקרקעך בפרוטה: בדומה לספק הקודם.

ההוא גברא דאקדיש בשיראי: מעשה בהאדם שקידש אשה בבגדי משי. נחלקו רבה ורב יוסף האם היה צריך 'לשום' אותם קודם הניתנה בכדי לדעת כמה הם שוים, ומכיון שלא שמו אותם היא לא מקודשת. או שלא היה צריך לשום אותם, ואם כן היא מקודשת. הגמרא מבארת:

אי דאמר לה בכל דהו וכו': אם מדובר שהוא קידש אותה ואמר לה 'התקדשי לי בהן כמו שהן' - לכולי עלמא אין צריך לשום את הבגדים, מכיון שודאי יש בהם יותר משהו פרוטה והיא הסכימה להתקדש בהם כמו שהם.

ואם הוא אמר לה שהם שוים חמישים ולבסוף התברר שהם שוים פחות - לכולי עלמא הקידושין לא חלים.

המחלוקת היא כאשר הוא אמר לה שהם שוים חמישים והתברר שהם באמת שוים חמישים - האם היא מקודשת, או שמכיון שלא היה ידוע לה בשעת הקידושין בבירור שהם שוים חמישים היא 'לא סמכא דעתא' כלומר היא לא הסכימה להתקדש בלב שלם, ולכן הקידושין לא חלים.